

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ για ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ εξετάσεις Γ' Λυκείου ΕΠΑ.Λ.

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένας ξένος συγγραφέας έχει κάνει την παρατήρηση ότι, αν ο Δάσκαλος δεν πλουτίζει ούτε ανακαινίζει τα επισημονικά του εφόδια και τις επαγγελματικές του δεξιότητες, είναι γιατί έχει να κάνει πάντοτε με παιδιά, ανώριμους δηλαδή και με περιορισμένη ικανότητα ανθρώπους, που εύκολα δεσπόζει στον κύκλο τους. Επομένως, του λείπει ο «ανταγωνισμός» με ομοίους του, που είναι πάντοτε έτοιμοι και πολλές φορές ικανοί να του αμφισβητήσουν την υπεροχή, όπως συμβαίνει στα άλλα επαγγέλματα. Δεν χρειάζεται να «πολεμήσει» σκληρά και προς σκληρούς αντιπάλους, σαν τους βιοπαλαιστές. μέσα στην τάξη είναι ο «ένας», «ο παντογνώστης», «ο φωτισμένος». Ποια δύναμη και ποια σοφία μπορούν ν' αντιπαρατάξουν στο «πνεύμα» του οι μικροί μαθητές; Και για τούτο επαναπαύεται στα λιγοστά πνευματικά του κεφάλαια.

Αξιοπρόσεκτη η παρατήρηση. Δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή. Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από το Δάσκαλό του. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι. Μπορεί λοιπόν ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές της ανθρώπινης περιέργειας: ιστορικές, γεωγραφικές, ανθρωπολογικές, φυσικής, χημείας, ηλεκτρολογίας, κάθε λογής «τεχνικής».

Έπειτα, το σημερινό «παιδί» έχει λευτερωθεί από τους «κληρονομικούς» ενδοιασμούς, τις πλεγματικές αναχαιτίσεις που παλαιότερα έκαναν το μαθητή να σκύβει παθητικά το κεφάλι και να δέχεται αδιαμαρτύρητα την «αυθεντία» του Δασκάλου, του οποιουδήποτε Δασκάλου. Σηκώνεται και διατυπώνει με θάρρος προς κάθε κατεύθυνση τις απορίες, τις αντιρρήσεις, τις δικές του γνώμες. Και επειδή σήμερα σειέται παντού το κοινωνικό έδαφος από τα προβλήματα που έχουν γεννήσει οι οικονομικές εξελίξεις και οι πολιτικές ζυμώσεις σε όλες τις χώρες του κόσμου, η «αμφισβήτηση» έχει εισβάλει στα σχολεία και έχει κάνει δύσκολο το έργο του Δασκάλου.

Πάρε το λοιπόν απόφαση. Δεν είσαι πια ο «τυχερός» Δάσκαλος των αρχών του αιώνα μας, που ήξερε και πίστευε «ακριβώς» (ή περίπου ακριβώς) όσα περίμεναν να

ακούσουν από αυτόν τα ολιγαρκή και ντροπαλά παιδιά του σχολείου εκείνης της εποχής. Είσαι (οφείλεις να είσαι, δεν μπορείς παρά να είσαι) ο Δάσκαλος ενός άλλου καιρού κι ενός άλλου κόσμου,- που πρέπει να πλησιάσεις μια ταραγμένη νεότητα, ορμητική και απαιτητική, και να τη βοηθήσεις να βρει το δρόμο της.

Πρόσεξε πόσο συγκρούονται οι γνώμες των συναδέλφων σου, όταν χαρακτηρίζουν τη σημερινή Νεότητα συγκρίνοντάς την με την παλαιότερη. Σπάνια βρίσκεται κανείς να την εγκωμιάσει. Οι πιο πολλοί την κατηγορούν ότι έχασε τη φιλοπονία, το φιλότιμο, τη ντροπή, τις αρετές που κάνουν τον νέο άνθρωπο συμπαθητικό, αγαπητό.

Μη βιαστείς να συμφωνήσεις μαζί τους. Εσύ να κάνεις προσεχτικές παρατηρήσεις και να σχηματίσεις τη δική σου γνώμη.

Πώς; Αυτό είναι το μυστικό σου. Πάντως, όχι με απειλές και με λοιδορίες ούτε με ειρωνείες και σαρκασμούς. Αλλά με την πειθώ, που είναι τόσο πιο αποτελεσματική, όσο επιχειρείται πιο πολύ με το ζωντανό παράδειγμα, παρά με τα άψυχα λόγια. Πρώτα όμως να κερδίσεις την εμπιστοσύνη του Νέου.

(Ε. Π. Παπανούταος, *Η Παιδεία: το μεγάλο μας πρόβλημα*, Αθήνα 1976, Διασκευή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε.

(100-120 λέξεις)

(15 μονάδες)

B.1. Να βρείτε τη δομή και τους τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου.

(5 μονάδες)

B.2. Αφού λάβετε υπόψη τη σημασία που έχουν οι παρακάτω φράσεις στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου, να σημειώσετε στο τετράδιό σας σε ποιες από αυτές η γλώσσα λειτουργεί αναφορικά και σε ποιες ποιητικά.

- i.σήμερα τα παιδιά είναι διαφορετικά.
- ii. ... το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει.
- ii. ...ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί από το Δάσκαλο.
- iii. ... οι κρουνοί ρέουν μέσα στο σπίτι.

(8 μονάδες)

B.3. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί εισαγωγικά στο κείμενο. Γιατί κάνει αυτή την επιλογή στις παρακάτω λέξεις: «ο φωτισμένος», «κλίμα», «τυχερός», «αυθεντία» .

(2 μονάδες)

Γ. Ως τελειόφοιτος να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων για την τοπική εφημερίδα. Στο άρθρο αυτό, με βάση τη σχολική σου εμπειρία, να αναφέρεις τι προσφέρει το σχολείο στη ζωή και το μέλλον του νέου. Ποιες αλλαγές θα πρότεινες για τη βελτίωση αυτών της προσφοράς του σχολείου;

(20 μονάδες)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μάρω Δούκα «Οι Λεύκες Ασάλευτες»

Δίπλωσε τα χαρτιά της, άρχισε σιγά σιγά να ντύνεται. Κάθε μέρα προπαρασκευασμένη σαν να επρόκειτο για διάλεξη, με σημειώσεις και παρατηρήσεις, μολονότι δεν φιλοδοξούσε πια να τους μεταμορφώσει σε διανοούμενους. Χρειάστηκε καιρός ώσπου να παραδεχτεί τη νωθρότητα και την αδιαφορία τους ή έστω τα άλλα τους ενδιαφέροντα. Ήρθαν στιγμές μάλιστα που πληγωνόταν, γιατί δεν ήταν σε θέση τα παιδιά να εκτιμήσουν τη μεγάλη τύχη τους που την έχουν δασκάλα. Σαν να πετούσαν τις μοναδικές ευκαιρίες της ζωής τους από το παράθυρο έξω στο λασπερό προαύλιο - όταν αυτή μιλούσε κι έβλεπε τα νυσταλέα ή αλαζονικά πρόσωπα τους. Πότε οργιζόταν και ύψωνε απότομα τη φωνή της, πότε αδρανούσε από κάτι σαν κούραση που την παρέλυε. Παλιότερα τη συγκινούσε ν' αποτυπώνει τις εκφράσεις των προσώπων τους. Σήμερα, η κλιμάκωση των αντιδράσεων τους από την ευφυΐα ως τον κρετινισμό ελάχιστες εκπλήξεις της επιφυλάσσει, με κάποιες μόνο παροδικές αναλαμπές, κυρίως στο μάθημα της ιστορίας. Κάπως φωτίζονται τότε τα μάτια τους, για να επανέλθουν και πάλι στην πλήξη της γνώσης που στουμπώνει.

Επιθυμεί ειλικρινά να τους μάθει πολλά, δεν είναι όμως σε θέση να αντιληφθεί ότι αδιαφορεί για τη γνώμη τους. Αυτή είναι που ξενυχτά προετοιμάζοντας την ύλη της επομένης, που προσπαθεί να τους μνήσει στην ομορφιά, που τους μιλά για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους, και όμως τους περιφρονεί. Πολύ συχνά ο χρόνος της εξέτασης και της παράδοσης περιορίζεται σε δεκάλεπτα, μόνο και μόνο επειδή την ευχαριστεί ν' ακούει τη φωνή της να τους λέει για ένα στίχο του Αισχύλου. Έπειτα από έντεκα χρόνια διδακτικής πείρας εξακολουθεί σχεδόν με την ίδια απολυτότητα και αυταρέσκεια να αγορεύει, φιλοδοξώντας να τους χώσει στο κεφάλι όσα αυτή επί τριάντα πέντε χρόνια και με τόση προσπάθεια κατάφερε να συγκρατήσει. Μιλά για αποταμιευμένη πείρα, καταφεύγει σε εξωσχολικά βοηθήματα, όλο αναφέρεται σε πηγές και βιβλιογραφίες και παρότι συνηθίζει να ειρωνεύεται αυτούς που χρησιμοποιούν τσιτάτα και αποφθέγματα, της είναι αδύνατο να τους μιλήσει χωρίς να αναφέρει τι έχουν πει οι διάφοροι σοφοί για το άλφα ή βήτα θέμα. Και μια φορά, πριν από δύο χρόνια, όταν, επάνω στον μεγάλο οίστρο της για τον Σολωμό, κάποιος την είχε διακόψει γελώντας ειρωνικά ότι δεν τον ενδιαφέρουν οι Δημαράδες και οι Πολίτες, εσείς, δεσποινίς, έχετε γνώμη; αυτήν θέλουμε ν' ακούσουμε, είχε γίνει η Ασπασία έξω φρενών. Δεν βρίσκεται πάνω στην έδρα, τους απάντησε, για να τους λέει τη γνώμη της, τη γνώμη της την έχει για καλύτερες περιστάσεις, της ανήκει, δεν την απεμπολεί, δεν πληρώνεται γι' αυτήν,

πληρώνεται για να τους λέει τα έτοιμα, και μάλιστα, για να κυριολεκτήσουμε, πληρώνομαι για να σας αναμασήσω τα σχολικά σας εγχειρίδια - τονίζοντας χοιρίδια. Όλη η τάξη είχε μουγκαθεί, δεν τους είχε συνηθίσει σε παρόμοια ξεσπάσματα. Την επομένη γελώντας με προσποιητή άνεση τους ζήτησε συγγνώμη. Μέσα της όμως είχε πάρει την απόφαση, θα προσπαθούσε στο εξής να είναι άψογη σ' αυτά τα λίγα, τα λειψά, τα περιορισμένα, τα προβλεπόμενα από το υπουργείο. Αλλά είχε δίκιο η κυρία Ουρανία με το δαντελωτό γιακαδάκι. Δεν είναι καθόλου εύκολο ν' ακολουθείς με υπομονή και σιγουριά τους πατημένους δρόμους, να προσφέρεις με σύνεση και φειδώ όσα σου ορίζονται. Δεν είναι καθόλου εύκολο να ξέρεις κάτι και να μην το λες. Και είναι οδυνηρό να παραιτείσαι, να συμβιβάζεσαι. Υπέφερε καιρό, ώσπου να ανεχτεί τις απόψεις των συναδέλφων της. Όσοι το θέλουν θα προκόψουν, τι στο καλό, όλους φωστήρες θα τους ξεσκολίσουμε; Χρειάζονται και οι σκράπες. Συνήθιζε να λέει με έμφαση ο μαθηματικός. Το είχε πει και ένας μπάτσος άλλοτε για τα δέντρα του δάσους, κι ένας παπάς κάποτε για τα δάχτυλα του χεριού. Αλίμονο πόσο θ' ανόστευε η ζωή μας.

[*Η ηρωίδα ονομάζεται Ασπασία Μαυράκη κι είναι φιλόλογος στο Λύκειο μιας πόλης]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A.1. Να περιγράψετε τις καθημερινές συνήθειες και τις δραστηριότητες της ηρώidas σε 60-80 λέξεις.

(15 μονάδες)

B.1. Το κείμενο διαπερνά μια σαρκαστική διάθεση. Να εντοπίσεις μερικές εκδηλώσεις της.

(8 μονάδες)

B.2. Ο αφηγητής, η φωνή που μας λέει την ιστορία, δεν είναι της πρωταγωνίστριας, αφού περιγράφει τα γεγονότα σε τρίτο πρόσωπο. Μερικές στιγμές, όμως, τα δύο πρόσωπα συμπλέκονται. Σε ποια σημεία του κειμένου διακρίνεις να συμβαίνει αυτό;

(7 μονάδες)

Γ. Σε μια ομιλία σας (120-150 λέξεων) προς τους συμμαθητές σας να αναφερθείτε στο ρόλο του Δασκλαλου-Καθηγητή στο σύγχρονο σχολείο

(20 μονάδες)